РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

19 юни 2008 година *

По дело C-219/07

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Raad van State (Белгия) с акт от 16 април 2007 г., постъпил в Съда на 27 април 2007 г., в рамките на производство по дело

Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW,

Andibel VZW

срещу

Belgische Staat,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н A. Rosas, председател на състав, г-н J. N. Cunha Rodrigues (докладчик), г-н J. Klučka, г-жа P. Lindh и г-н Ал. Арабаджиев, съдии,

* Език на производството: нидерландски.

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,
секретар: г-жа M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 16 април 2008 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW, от адв. R. Portocarero, advocaat,

— за Andibel VZW, от адв. P. Calus, advocaat,

— за белгийското правителство, от г-жа L. Van den Broeck, в качеството на представител, подпомагана от адв. J.-F. De Bock, advocaat,

— за нидерландското правителство, от г-жа C. Wissels и г-жа M. de Mol, както и г-н Y. de Vries, в качеството на представители,

— за шведското правителство, от г-н A. Kruse, както и от г-жа A. Falk и г-жа S. Johannesson, в качеството на представители,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н B. Stromsky и г-н M. van Beek, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 30 ЕО и на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях (ОВ L 61, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 3, стр. 239).

2 Запитването е отправено в рамките на разглеждането на две жалби за отмяна, подадени пред Raad van State (Държавен съвет) съответно от Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW (Национален съвет на животновъдите и любителите на животни ASBL) и Andibel VZW, сдружение с нестопанска цел, обединяващо търговците, които осъществяват дейност в сектора на продажбата на птици, домашни любимци и аксесоари за тях, срещу Кралско постановление от 7 декември 2001 г. за определяне на списък с животните, които могат да бъдат притежавани (*Moniteur belge* от 14 февруари 2002 г., стр. 5479, наричан по-нататък „Кралското постановление“).

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Съгласно съображение 3 от Регламент № 338/97:

„[Р]азпоредбите на настоящия регламент не засягат въвеждането или поддържането на всякакви по-строги мерки от страна на държавите-членки в съответствие с Договора и по-специално по отношение на притежаването на екземпляри от видовете, обхванати с настоящия регламент“.

4 Член 1 от Регламент № 338/97 гласи:

„Предмет на настоящия регламент е защитата на видовете от дивата флора и фауна и гарантирането на тяхното опазване чрез регулиране на търговията с тях в съответствие със следващите разпоредби.

Настоящият регламент се прилага в съответствие с целите, принципите и разпоредбите на конвенцията, дефинирана в член 2.“

5 Член 2 от този регламент съдържа следните дефиниции:

„[…]

б) „Конвенция“ означава Конвенцията по международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна (Cites);

[…]

т) „вид“ означава вид, подвид или популация от тях;

у) „екземпляр“ означава всяко животно или растение, живо или мъртво, от видовете, изброени в приложения от А до Г, част или производно от него, което се съдържа или не в други стоки, както и всяка друга стока, за която от придружаващите документи, опаковката, маркировката, етикета или от други обстоятелства е видно, че се състои от животно или растение от тези видове, или от част или производно от тях, освен ако тези части или производни са изрично изключени от разпоредбите на настоящия регламент или от разпоредбите, свързани с приложението, в което даденият вид е включен чрез индикация за целта.

Даден екземпляр се счита за екземпляр от видовете, изброени в приложения от А до Г, ако е животно или растение, поне един от родителите на което е включен в списъка на видовете, или е част или производно от такова животно или растение. В случаите, в които „родителите“ на животното или растението произлизат от видове, вписани в различни приложения, или от

видове, от които само един е включен в списъка, се прилагат разпоредбите на по-рестриктивното приложение. В случаите на екземпляри от хибридни растения обаче, ако един от „родителите“ е от видовете, изброени в приложение A, се прилагат разпоредбите на по-рестриктивното приложение, само ако видът е анотиран с такава цел в приложението;

ф) „търговия“ означава въвеждането в Общността, включително въвеждането от морето, износа и реекспортат от Общността, както и използването, движението и прехвърлянето на собственост в рамките на Общността, включително в рамките на държава-членка, на екземпляри, които са предмет на разпоредбите на настоящия регламент;

[…]“.

6 Съгласно член 3 от същия регламент:

„1. Приложение A съдържа:

а) видовете, вписани в приложение I към конвенцията, за които държавите-членки не са направили уговорки;

б) който и да е вид:

i) за който има или може да възникне търсене, свързано с употреба в Общността или за международна търговия и който е или застрашен от изчезване, или е толкова рядък, че всякакъв обем на търговия с него би застрашил оцеляването на вида;

или

ii) който прина[д]лежи към род, от който повечето от видовете, или към вид, от който повечето от подвидовете са вписни в приложение А, съгласно критериите в буква а) или буква б), ii) [да се чете: „i)“], и чието вписване в приложението е от съществено значение за ефективната защита на тези таксони.

2. Приложение Б съдържа:

а) видовете, вписани в приложение II към конвенцията, без включените в приложение А, за които държавите-членки не са направили уговорка;

б) видовете, вписани в приложение I към конвенцията, за които е направена уговорка;

в) друг вид, който не е вписан в приложения I или II към конвенцията:

i) представляващ предмет на обеми на международна търговия, които може да са несъвместими:

— с оцеляването на вида или с оцеляването на популации в определени страни,

или

— с поддържането на общата популация на равнище, което отговаря на ролята на вида в екосистемата, в която живее;

или

ii) чието вписване в приложението поради сходство с външния вид на друг вид, вписан в приложение А или в приложение Б, е от съществено значение за осигуряването на ефективен контрол върху търговията с екземпляри от този вид;

г) видове, за които е установено, че въвеждането на живи екземпляри в природно местообитание в Общността би представлявало екологична заплаха за дивите видове флора и фауна, които са характерни за Общността.

3. Приложение В съдържа:

а) видовете, които са вписани в приложение III към конвенцията, освен тези, вписани в приложения А и [да се чете: „или“] Б, за които държавите-членки не са направили уговорки;

б) видовете, вписани в приложение II към конвенцията, за които е направена уговорка.

4. Приложение Г съдържа:

а) видове, които не са вписани в приложения от А до В, но се внасят в Общността в брой и количества, които изискват наблюдение;

б) видове, вписани в приложение III към конвенцията, за които е направена уговорка.

5. Когато консервационният статус [другаде в текста: „състоянието на запазване“] на видовете, обхванати от настоящия регламент, изисква тяхното включване в едно от приложенията към конвенцията, държавите-членки правят необходимите предложения за изменение.“

7 Член 8 от същия регламент гласи:

„1. Забранява се закупуването, предложението за закупуване, придобиването за търговски цели, излагането пред публика с търговска цел, използването за търговски приходи и продажба, съхранението с цел продажба, предлагането за продажба и [да се чете: „или“] транспортът с цел продажба на екземпляри от видовете, вписани в приложение А.

2. Държавите-членки имат право да забранят притежаването на екземпляри, по-специално живи животни от видовете, вписани в приложение А.

[…]

5. Забраните по параграф 1 се прилагат също по отношение на екземплярите от видовете, вписани в приложение Б, с изключение на случаите, когато компетентният орган във въпросната държава-членка се увери, че тези екземпляри са били придобити или въведени (ако произлизат извън от Общността) в съответствие с действащото законодателство за защита на дивата флора и фауна.

6. Компетентните органи в държавите-членки имат правото по свое усмотрение да продават екземпляри от видовете, вписани в приложения от А до Г [да се чете: „от Б до Г“], които те са конфискували съгласно настоящия регламент, при условие че екземплярът не се връща директно на същото лице или организация, от които е конфискуван или които са участвали в нарушението. Тези екземпляри впоследствие се считат за законно придобити за всички цели“.

Национална правна уредба

8 Член 3а от Закона от 14 август 1986 г. относно закрилата и хуманното отношение към животните (*Moniteur belge* от 3 декември 1986 г., стр. 16382, наричан по-нататък „Законът относно хуманното отношение към животните“), добавен с член 3 от Закона от 4 май 1995 г. (*Moniteur belge* от 28 юли 1995 г., стр. 20360), гласи, както следва:

„1. Забранено е притежаването на животни, които не принадлежат към видовете или категориите, посочени в списъка, установен от Краля. Този списък не накърнява действието на законодателството относно закрилата на застрашените животински видове.

2. Чрез дерогация от параграф 1 видове или категории животни, различни от тези, посочени от Краля, могат да бъдат притежавани:

1 в зоологически градини;

2 в лаборатории;

3 а) от частни лица, при условие че могат да докажат, че животните са били притежавани преди влизането в сила на указа, посочен в член 3а. Такова доказване не е необходимо за поколението на тези животни, при условие че то се намира при първия собственик;

б) от частни лица, които са одобрени от министъра на земеделието след мнение на комитета от експерти, посочен в член 5, параграф 2, втора алинея.

Кралят определя процедурата за прилагане на букви а) и б). Освен това той може да определи специални условия за притежаването и идентификацията на посочените животни;

4 от ветеринари, доколкото животните, които са им поверени от трети лица, се държат временно за полагане на ветеринарни грижи;

5 от приюти за животни, доколкото става въпрос за временно приютяване на конфискувани животни, на животни, които са изоставени или са прибрани, чийто притежател не е могъл да бъде установен;

6 от търговски обекти за животни, доколкото държат животните за кратък период от време и доколкото предварително е сключено писмено споразумение с физическите или юридическите лица, посочени в точки 1, 2, точка 3, буква б) и точка 7;

7 в циркове или пътуващи изложби.

3. При спазване на дерогациите, предвидени в параграф 2, Кралят може да забрани на определени физически или юридически лица, посочени в параграф 2, притежаването на животни от други видове или категории, които той определи“.

9 Член 1 от Кралското постановление определя датата на влизането в сила за бозайниците на член 3а от Закона относно хуманното отношение към животните на 1 юни 2002 г., член 2 от посоченото кралско постановление установява списъка на бозайниците, които могат да бъдат притежавани, а членове 3—5 от същото постановление установяват разпоредбите за прилагане, предвидени в член 3а, параграф 2, точка 3, втора алинея от този закон. Кралското постановление е изменено с Кралско постановление от 22 август 2002 г. (*Moniteur belge* от 25 септември 2002 г., стр. 43346), което въвежда такса върху всяка молба за одобрение от частни лица, желаещи да притежават бозайници, които не са посочени в списъка на видовете, екземпляри от които могат да бъдат притежавани (член 1), и разширява този списък, като увеличава броя на съответните видове на 46 (член 2).

Споровете по главното производство и преюдициалните въпроси

10 Пред препращащата юрисдикция Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW и Andibel VZW твърдят, че Кралското постановление, разглеждано във връзка със Закона относно хуманното отношение към

животните, съдържа абсолютна забрана за внос от друга държава-членка, за притежаване и пускане на пазара на бозайници от видове, които не са посочени в списъка, наречен „позитивен“, приложен към Кралското постановление, а подобна забрана противоречала на Регламент № 338/97, както и на Договора, по-конкретно на член 30 ЕО.

11 Препращащата юрисдикция отбелязва, че Кралското постановление има за последица, че освен случаите, изброени в член 3а, параграф 2 от Закона относно хуманното отношение към животните, бозайник, който не принадлежи към видовете, посочени в този списък, не може да бъде притежаван в Белгия. Постановление от такова естество безспорно имало влияние върху търговския обмен между държавите-членки.

12 При тези условия Raad van State решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 30 [ЕО], разглеждан самостоятелно или във връзка с Регламент […] № 338/97 […], да се тълкува в смисъл, че забраната за внос и пускане на пазара на животни, установена в изпълнение на член 3а, параграф 1 от Закона [относно хуманното отношение към животните], не е обоснована по отношение на внесени от друга държава — членка на Европейския съюз, бозайници от изброените в приложения Б, В или Г [към този] регламент или неспоменати в [посочения] регламент, когато тези бозайници са притежавани в тази държава-членка в съответствие със законодателството на [посочената] държава-членка и това законодателство е в съответствие с разпоредбите [на същия] регламент?

2) Допуска ли член 30 [ЕО] или Регламент № 338/97 правна уредба на държава-членка, която въз основа на съществуващото законодателство относно хуманното отношение към животните забранява всяко използване с търговска цел на екземпляри, различни от тези, изрично посочени в тази национална правна уредба, когато целта да бъдат защитени тези видове, посочена в член 30 [ЕО], може да се постигне също така ефективно с по-малко ограничителни мерки за търговския обмен в рамките на Общността?“

По преюдициалните въпроси

13 С двата си въпроса, които следва да бъдат разгледани заедно, препращащата юрисдикция иска по същество да се установи дали членове 28 ЕО и 30 ЕО, разглеждани самостоятелно или във връзка с Регламент № 338/97, не допускат национална правна уредба, като разглежданата в главното производство, съгласно която забраната за внос, притежаване и пускане на пазара на бозайници, принадлежащи към видове, различни от изрично посочените в тази правна уредба, се прилага за видове бозайници, които не са посочени в приложение А към споменатия регламент.

14 В началото следва да се посочи, че съгласно съображение 3 от Регламент № 338/97 разпоредбите на последния не засягат въвеждането или запазването на всякакви по-строги мерки от страна на държавите-членки в съответствие с Договора, и по-специално по отношение на притежаването на екземпляри от видовете, обхванати със същия регламент.

15 Освен това член 176 ЕО постановява, че предпазните мерки като Регламент № 338/97, които са приети в съответствие с член 175 ЕО, не са пречка за държавата-членка да запази съществуващите или да въведе по-строги предпазни мерки, които трябва да бъдат съвместими с Договора (вж. Решение от 23 октомври 2001 г. по дело Tridon, C-510/99, Recueil, стр. I-7777, точка 45).

16 От акта за препращане произтича, че съгласно правната уредба, разглеждана в главното производство, само бозайниците, които принадлежат към видовете, посочени в списъка, представляващ приложение I от Кралското постановление, могат да бъдат притежавани, внасяни или пускани на пазара в Белгия, с изключение на случаите, изброени в член 3a, параграф 2 от Закона относно хуманното отношение към животните.

17 Преюдициалните въпроси се отнасят за забраната за внос, притежаване и пускане на пазара на бозайници, въведена със спорната правна уредба, само доколкото тя се прилага за видовете бозайници, които са посочени в приложения Б, В и Г към Регламент № 338/97, както и тези, които не попадат в приложното поле на този регламент.

18 Безспорно Регламент № 338/97 не съдържа обща забрана за внос и пускане на пазара на видове, различни от тези, които са посочени в приложение А към него.

19 Що се отнася по-конкретно до забраната за използване с търговска цел на екземпляри от видовете, посочени в приложение Б към Регламент № 338/97, Съдът вече е постановил, че тя представлява по-строга мярка по смисъла на член 176 ЕО (Решение по дело Tridon, посочено по-горе, точка 49). Такъв е също случаят, що се отнася до екземплярите от видовете, вписани в приложения В и Г към същия регламент, тъй като последният не съдържа никаква специфична разпоредба за обща забрана за използване с търговска цел на тези видове. Същият извод се налага на по-силно основание, що се отнася до екземплярите от видовете, които не са посочени от този регламент, тъй като никаква мярка за хармонизиране на общностно ниво, която да съдържа забрана за използване с търговска цел на същите, не е приета.

20 Тъй като Кралското постановление има за последица екземплярите от видовете, които не са посочени в приложение А от Регламент № 338/97, да не могат по общо правило да бъдат внасяни, притежавани и пускани на пазара в Белгия, то представлява по-строга правна уредба от този регламент, която следователно трябва да бъде разглеждана въз основа на член 28 ЕО.

21 След като се прилага за екземпляри, произхождащи от други държави-членки, правна уредба като разглежданата в главното производство е от естество да възпрепятства търговията в рамките на Общността по смисъла на член 28 ЕО (вж. в този смисъл Решение по дело Tridon, посочено по-горе, точка 49).

22 Всъщност правна разпоредба на държава-членка, която забранява пускането на пазара, придобиването, предлагането, излагането пред публика или предлагането за продажба, притежаването, подготовката, транспорта, продажбата, възмездното или безвъзмездно предоставяне, вноса или използването на стоки, които не са били предварително разрешени, представлява мярка с равностоен на количествени ограничения ефект по смисъла на член 28 ЕО (вж. в този смисъл по-специално Решение от 17 септември 1988 г. по дело Harpegnies, C-400/96, Recueil, стр. I-5121, точка 30).

23 Съдът е приел също, че правна уредба, която изисква пускането на пазара на определени стоки да бъде подчинено на предварително вписване на същите в „позитивен списък“, прави пускането им на пазара по-трудно и по-скъпо и следователно възпрепятства търговския обмен между държавите-членки (вж. в този смисъл по-специално Решение от 5 февруари 2004 г. по дело Комисия/Франция, C-24/00, Recueil, стр. I-1277, точка 23).

24 Въпреки че възпрепятства свободното движение на стоки, според белгийското правителство разглежданата в главното производство правна уредба преследва легитимна цел, а именно хуманното отношение към животните, държани в плен. Тя била основана на констатацията, че притежаването на бозайници е приемливо само в ограничен брой случаи, като се имат предвид минималните физиологични и етологични нужди на тези бозайници. В тази връзка това правителство посочва, че ако предвид тези нужди е видно, че екземпляри от даден вид бозайници не могат да бъдат притежавани от всеки, без да се застраши хуманното отношение към тях, то те не могат да бъдат вписани в позитивния списък и следователно да бъдат пуснати на пазара при спазване на дерогационния режим, предвиден в член 3a, параграф 2 от Закона относно хуманното отношение към животните. Следователно посочената правна уредба била обоснована със закрилата на живота и здравето на съответните животни.

25 Освен това според белгийското правителство спорната правна уредба е пропорционална на преследваната цел. От една страна, тя не въвеждала абсолютна забрана за внос на тези животни. Всъщност съгласно член 3a, параграф 2 от Закона относно хуманното отношение към животните екземпляри от видове или категории, различни от посочените в списъка, представляващ приложение I към Кралското постановление, при все това можело да бъдат притежавани по-специално в зоологически градини, лаборатории, циркове и пътуващи изложби, но също и от частни лица, одобрени от компетентния министър в областта на закрилата на животните, и от търговски обекти за животни, ако е

било сключено предварително писмено споразумение с физически или юридически лица, които попадат в една от посочените по-горе категории.

26 От друга страна, позитивният списък е бил съставен след определяне на обективни критерии от Националния съвет по хуманно отношение към животните по-специално въз основа на участието на учени и специалисти. Тези критерии били следните. Първо, животните трябвало да бъдат лесни за гледане и да могат да бъдат приютявани, като се спазват основните им физиологични, етологични и екологични нужди, второ, те не трябвало да имат агресивен характер, нито да представляват друга особена заплаха за човешкото здраве, трето, те не можело да принадлежат към видове, за които ясни указания посочват, че веднъж избягали в природата, екземплярите могат да останат там и поради това да представляват екологична заплаха, и четвърто, трябвало да бъдат обект на библиографични данни, свързани с тяхното притежаване. При противоречие между данните или наличната информация за годността на екземплярите от даден вид да бъдат притежавани, съмнението трябвало да бъде в полза на животното.

27 В тази връзка, на първо място, е важно да се напомни, че осигуряването на хуманното отношение към животните представлява легитимна цел от общ интерес, чиято важност се изразява по-конкретно чрез приемането от държавите-членки на Протокола относно закрилата и хуманното отношение към животните, приложен към Договора за създаване на Европейската общност (ОВ C 340, 1997 г., стр. 110). Съдът впрочем многократно е констатирал интереса, който Общността проявява към здравето и закрилата на животните (вж. Решение от 17 януари 2008 г. по дело Viamex Agrar Handel и ZVK, C-37/06 и C-58/06, Сборник, стр. I-69, точки 22 и 23, както и цитираната съдебна практика).

28 На второ място следва да се напомни, че съгласно член 30 ЕО разпоредбите на членове 28 ЕО и 29 ЕО не изключват забрани или ограничения, основаващи се по-специално на съображенията за закрила на живота и здравето на хората и животните, ако тези забрани или ограничения не представляват средство за произволна дискриминация или прикрито ограничение на търговията между държавите-членки, и че Съдът е приел, че закрилата на живота и здравето на животните представлява основно изискване, признато от общностното право (вж. в този смисъл Решение от 11 май 1999 г. по дело Monsees, C-350/97, Recueil, стр. I-2921, точка 24).

29 Що се отнася до риска, че веднъж избягали в природата, екземплярите биха могли да останат там и поради това да представляват екологична заплаха, следва да се напомни, на трето място, че от постоянната съдебна практика произтича, че ограниченията на свободното движение на стоки могат да бъдат обосновани от императивни изисквания като опазването на околната среда (вж. Решение от 14 юли 1998 г. по дело Bettati, C-341/95, Recueil, стр. I-4355, точка 62 и Решение от 12 октомври 2000 г. по дело Snellers Auto's BV, C-314/98, Recueil, стр. I-8633, точка 55).

30 Ако принципът на пропорционалност, който е в основата на последното изречение от член 30 ЕО, изисква възможността на държавите-членки да забранят вноса на животни с произход от други държави-членки, в които те законно са пуснати на пазара, да бъде ограничена, доколкото е необходимо за постигането на легитимно преследваните цели за закрила (вж. в този смисъл по-специално Решение по дело Harpegnies, посочено по-горе, точка 34), в контекст като този в главното производство е необходимо при прилагането на този принцип да се вземе предвид особеното естество на съответните видове, както и интересите и изискванията, посочени в точки 27—29 от настоящото решение.

31 Фактът, че дадена държава-членка налага по-малко строги правила от тези, приложими в друга държава-членка, не означава сам по себе си, че последните са непропорционални и следователно несъвместими с общностното право. Всъщност само обстоятелството, че дадена държава-членка е избрала система на закрила, различна от тази, приета от друга държава-членка, не би могло влияе върху преценката за необходимостта и пропорционалността на разпоредбите, приети в тази област (вж. по-специално Решение от 1 февруари 2001 г. по дело Mac Quen и др., C-108/96, Recueil, стр. I-837, точки 33 и 34).

32 Противно на твърдяното от ищците в главното производство, система на негативен списък, състояща се в ограничаване на обхвата на забраната само до видовете бозайници, посочени в този списък, може да не е достатъчна за постигане на целта на защита или спазване на интересите и изискванията, посочени в точки 27—29 от настоящото решение. Всъщност прибягването до такава система би могло да означава, че докато даден вид бозайници не е вписан в посочения списък, екземпляри от този вид могат да бъдат свободно притежавани, без да е била извършена никаква научна оценка, която може да гарантира, че това притежаване не съдържа никакъв риск за спазване на тези интереси

и изисквания (вж. по аналогия Решение от 12 юли 2005 г. по дело Alliance for Natural Health и др., C-154/04 и C-155/04, Recueil, стр. I-6451, точка 70).

33 При все това съгласно практиката на Съда правна уредба, която като тази, посочена в главното производство, подчинява притежаването на бозайници на предварителното вписване на видовете, към които те принадлежат, в позитивен списък и която се прилага и за екземпляри от видовете, които са законно притежавани в други държави-членки, е в съответствие с общностното право само ако са изпълнени няколко условия (вж. по аналогия по-специално Решение от 16 юли 1992 г. по дело Комисия/Франция, C-344/90, Recueil, стр. I-4719, точки 8 и 16, както и Решение по дело Комисия/Франция, посочено по-горе, точка 25).

34 На първо място, съставянето на такъв списък и последващите изменения в него трябва да се основават на обективни и недискриминационни критерии (вж. в този смисъл по-специално Решение от 23 септември 2003 г. по дело Комисия/Дания, C-192/01, Recueil, стр. I-9693, точка 53).

35 На следващо място, посочената правна уредба трябва да съдържа процедура, позволяваща на заинтересованите лица да впишат нови видове бозайници в националния списък на разрешените видове. Тази процедура трябва да бъде леснодостъпна, което предполага тя да бъде изрично предвидена в акт с общо действие, и трябва да може да бъде приключена в разумни срокове, а ако доведе до отказ от вписване, който трябва да бъде мотивиран, същият трябва да може да бъде предмет на обжалване по съдебен ред (вж. по аналогия посочени по-горе Решение от 16 юли 1992 г. по дело Комисия/Франция, точка 9 и Решение от 5 февруари 2004 г. по дело Комисия/Франция, точки 26 и 37).

36 На последно място, молба за вписване на даден вид бозайници в посочения списък може да бъде отхвърлена от компетентните административни органи само ако притежаването на екземпляри от този вид представлява реален риск за защитата и спазване на интересите и изискванията, посочени в точки 27—29

от настоящото решение (вж. по аналогия по-специално Решение от 16 юли 1992 г. по дело Комисия/Франция, посочено по-горе, точка 10 и Решение от 5 февруари 2004 г. по дело Комисия/Франция, посочено по-горе, точка 27).

37 Във всеки случай молба за вписване на даден вид в списъка от видовете бозайници, чието притежаване е разрешено, може да бъде отхвърлена от компетентните органи само въз основа на задълбочена оценка на риска, който представлява притежаването на екземпляри от въпросния вид за защита на интересите и изискванията, посочени в точки 27—29 от настоящото решение, изготвена въз основа на наличните най-надеждни научни данни и резултатите от най-актуалните международни изследвания (вж. по аналогия по-специално Решение по дело Alliance for Natural Health и др., посочено по-горе, точка 73).

38 Принципът на предпазните мерки обосновава приемането на ограничителни мерки, когато се оказва невъзможно да се определи със сигурност съществуването или обхватът на предвидения риск поради недостатъчното, неубедителното или неточното естество на резултатите от проведените изследвания, но вероятността от действителна вреда за здравето на хората или на животните или за околната среда съществува в хипотезата, в която този риск би се осъществил.

39 Освен това по отношение на дерогаци като предвидените в член 3а, параграф 2 от Закона относно хуманното отношение към животните следва да се посочи, че те не трябва да водят до поставяне в по-благоприятно положение на националните стоки, което би представлявало произволна дискриминация или прикрито ограничение спрямо стоките, внасяни от други държави-членки (вж. по-специално Решение от 16 декември 1980 г. по дело Fietje, 27/80, Recueil, стр. 3839, точка 14).

40 Що се отнася по-специално до условията — като определените в член 3а, параграф 2, точка 3, буква б) и точка 6 от Закона относно хуманното отношение към животните — свързани с притежаването от частни лица или от търговски обекти за животни на екземпляри от видовете бозайници, които не са посочени в списъка, приложен към кралското постановление, важно е да се провери дали такива условия са обективно обосновани и не надхвърлят необходимото

за осигуряване на крайната цел, преследвана от националната правна уредба в нейната цялост.

41 Така трябва да се отбележи, че преценката за пропорционалността на режим като разглеждания в главното производство, по-конкретно относно въпроса дали преследваната цел може да бъде постигната с мерки, които засягат в по-малка степен търговията в рамките на Общността, в случая не може да бъде осъществена без допълнителни данни за посочения режим и за прилагането му. Преценката на определените критерии и на тяхното прилагане, на обхвата на предвидените в член 3а, параграф 2 от Закона относно хуманното отношение към животните дерогации, както и на характеристиките на процедурата по вписване (като нейната достъпност и възможностите за обжалване в случаите на отказ от вписване) предполага конкретен анализ, основан по-специално на различните приложими текстове и на практиката, както и на научните изследвания — анализ, който препращащата юрисдикция следва да извърши (вж. в този смисъл Решение по дело Tridon, посочено по-горе, точка 58).

42 С оглед на изложените по-горе съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че членове 28 ЕО и 30 ЕО, разглеждани самостоятелно или във връзка с Регламент № 338/97, допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която забраната за внос, притежаване и пускане на пазара на бозайници, принадлежащи към видове, различни от изрично посочените в тази правна уредба, се прилага за видове бозайници, които не са посочени в приложение А към този регламент, ако защитата или спазването на интересите и изискванията, посочени в точки 27—29 от настоящото решение, не могат да бъдат осигурени също толкова ефективно с по-малко ограничителни мерки за търговския обмен в Общността.

43 Препращащата юрисдикция следва да провери:

— дали съставянето и последващите изменения в националния списък на видовете бозайници, чието притежаване е разрешено, се основават на обективни и недискриминационни критерии,

— дали е предвидена процедура, позволяваща на заинтересованите лица да впишат видове бозайници в този списък, дали е леснодостъпна, дали може да бъде приключена в разумни срокове и дали в случай на отказ от вписване, който трябва да бъде мотивиран, същият може да бъде предмет на обжалване по съдебен ред,

— дали молбите за вписване на даден вид бозайници в посочения списък или за ползване на индивидуална дерогация за притежаване на екземпляри от видове, които не са посочени в списъка, могат да бъдат отхвърлени от компетентните административни органи само ако притежаването на екземпляри от съответните видове представлява реален риск за спазване на посочените по-горе интереси и изисквания, и

— дали условията — като посочените в член 3а, параграф 2, точка 3, буква б) и точка 6 от Закона относно хуманното отношение към животните — за притежаването на екземпляри от видове бозайници, които не са посочени в същия списък, са обективно обосновани и не надхвърлят необходимото за осигуряване на крайната цел на националната правна уредба в нейната цялост.

По съдебните разноски

44 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Членове 28 ЕО и 30 ЕО, разглеждани самостоятелно или във връзка с Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях, допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която забраната за внос, притежаване и пускане на пазара на бозайници, принадлежащи към видове, различни от изрично посочените в тази правна уредба, се прилага за видове бозайници, които не са посочени в приложение А към този регламент, ако защитата или спазването на интересите и изискванията, посочени в точки 27—29 от настоящото решение, не могат да бъдат осигурени също толкова ефективно с по-малко ограничителни мерки на търговския обмен в Общността.

Препращащата юрисдикция следва да провери:

— дали съставянето и последващите изменения в националния списък на видовете бозайници, чието притежаване е разрешено, се основават на обективни и недискриминационни критерии,

— дали е предвидена процедура, позволяваща на заинтересованите лица да впишат видове бозайници в този списък, дали е леснодостъпна, дали може да бъде приключена в разумни срокове и дали в случай на отказ от вписване, който трябва да бъде мотивиран, същият може да бъде предмет на обжалване по съдебен ред,

— дали молбите за вписване на даден вид бозайници в посочения списък или за ползване на индивидуална дерогация за притежаване на

екземпляри от видове, които не са посочени в списъка, могат да бъдат отхвърлени от компетентните административни органи само ако притежаването на екземпляри от съответните видове представлява реален риск за опазване на посочените по-горе интереси и изисквания, и

— дали условията — като посочените в член 3a, параграф 2, точка 3, буква б) и точка 6 от Закона от 14 август 1986 г. относно закрилата и хуманното отношение към животните, изменен със Закона от 4 май 1995 г. — за притежаването на екземпляри от видове бозайници, които не са посочени в същия списък, са обективно обосновани и не надхвърлят необходимото за осигуряване на крайната цел на националната правна уредба в нейната цялост.

Подписи